

Фецко І. М.

Львівський національний університет імені Івана Франка

МЕТАФОРИЧНЕ ПЕРЕНЕСЕННЯ ЯК СПОСІБ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ В ПРИРОДНИЧОМУЗЕЙНІЙ ГАЛУЗІ ПІД ЧАС ВТОРИННОЇ НОМІНАЦІЇ

У статті проаналізовано терміни природничомузейної справи, що виникли внаслідок вторинної номінації – використання наявної в мові одиниці для називання наукового поняття. Цей найдавніший спосіб термінотворення називають семантичним, лексико-семантичним, оскільки змінюється семантика мовних одиниць, що термінологізувалися. Охарактеризовано види семантичної деривації на прикладі терміноодиниць, репрезентованих у термінному словнику-довіднику О. Климишина «Природнича музейна термінологія» (2003), який представляє окреслену галузь наукового знання. Визначено, що лексико-семантичний спосіб термінотворення є одним із продуктивних для термінів природничомузейної галузі, визначено принципи метафоричного перенесення в досліджуваній терміносистемі української мови. Метафора належить до універсалий природних мов і принципово не може бути виключена з термінології, яка, незважаючи на тенденцію до впорядкованості й однозначності окремих елементів терміносистеми, залишається продуктом природного розвитку мови. Терміни-метафори становлять результат активного зображення навколишньої дійсності, результат взаємодії професійного й повсякденного знання. Метафора відіграє особливу роль у процесах наукової номінації, вона не тільки називає об'єкт або явище, але допомагає також висвітлити невідоме через відоме. Тому метафора потрібна перш за все для того, щоб зробити думку доступною для інших людей, включити незнайомий об'єкт у процес мислення та пізнання. Виявлено основні тематичні групи досліджуваних термінів, що утворилися лексико-семантичним способом, а також з'ясовано їхнє місце в терміносистемі та специфічні особливості їхнього функціонування в природничомузейній галузі. Доведено, що в терміносистемі природничомузейної справи такі терміни постали внаслідок переосмислення загальнонавчаних мовних одиниць. Зауважено, що метафоризовані терміноодиниці можуть бути як ооднокомпонентними, так і функціонувати в складі терміносполук.

Ключові слова: терміносистема природничомузейної справи, лексико-семантичний спосіб, вторинна номінація, метафора.

Постановка наукової проблеми та її значення. На сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки беззаперечною ідеєю є те, що повноцінне розуміння мовних явищ, зокрема й опис лексичних одиниць мови, неможливе без звернення до функціонального аспекту мови та діяльнісного підходу в теорії номінації [14, с. 76]. Спосіб найменування, за якого використовують мовні одиниці загального вжитку для позначення спеціальних галузевих понять, у термінології набуває особливого значення, оскільки наукові поняття формувалися на основі узагальнень, які отримала людина в процесі практичного пізнання світу. Галузева термінологія виникає переважно на основі живої народної мови, використовуючи її словотвірні можливості. Зокрема, особливості формування українських галузевих терміносистем зумовлюються структурно-граматичною специфікою національної

мови. Водночас термінотворення породжує свої специфічні мовні моделі, що, проникаючи в загальнолітературну лексику, розширюють її словотвірний потенціал. Як показують дослідження словотвору термінних одиниць загальнонаукового й галузевого типів, у початковий період формування термінології перевагу надають тим способам термінотворення, що спираються на вже наявні мовні ресурси [3, с. 98]. Обов'язковою закономірністю розвитку лексичного складу мови є семантична деривація, яка базується на переосмисленні загальнонавчаної лексики, використанні наявних у мові номінацій у новій для них функції найменування. Семантична деривація займає друге за важливістю місце після морфологічного способу під час утворення термінів.

У мовознавстві лексико-семантичним називають такий спосіб творення нових мовних оди-

ниць, за якого звукова оболонка твірної мовної одиниці залишається незмінною, але набуває нового значення, і твірна мовна одиниця перетворюється в такий спосіб у похідне [2, с. 188]. Як бачимо, під час творення мовних одиниць лексико-семантичним способом не застосовують спеціальних словотвірних засобів, а формантом виступає зміна семантики. Український дослідник І. Ковалик зазначає, що лексико-семантичний (семантичний) спосіб словотвору ґрунтується на тому, що з колишньої багатозначної мовної одиниці виділяють омонім, який утрачає семантичний зв'язок зі значенням цієї багатозначної мовної одиниці й унаслідок додаткового навантаження отримує нове лексичне значення [8, с. 24]. Учений так визначає цей спосіб: «Лексико-семантичний спосіб – це навантаження новим лексичним значенням слова, яке існує у даній мові, при одночасному збереженні здебільшого первісного значення слова» [8, с. 51].

Вторинна номінація є одним із розповсюджених способів поповнення лексики. Метафоричне та метонімічне переосмислення загальноживаної лексики, що дає нові назви об'єктам реальної дійсності, лежить не тільки в основі творення синонімії, полісемії, а й розвитку термінологічних систем. Процес термінотворення шляхом метафоризації цікавий тим, що дає можливість проникнути в глибини людської свідомості й поповнити нашу відомості про рівень розвитку науки в час створення терміна, а також уявлення про термінований об'єкт у період його найменування.

Аналіз наукових досліджень. Сучасний етап розвитку мовознавства та термінознавства характеризується підвищенням інтересом до дослідження семантичних процесів, які відбуваються в межах галузевих терміносистем. Як відомо, різні терміносистеми, до яких також належить і галузь природничо-музейної справи, перебувають у безперервному процесі розвитку та змін, який значною мірою спирається на новітні способи національного термінотворення, одним із яких є вторинна номінація. У сучасних дослідженнях науковці виявляють інтерес до ролі метафоричної концептуалізації в пізнанні. У термінознавчих працях чимало уваги приділено вивченню метафоризації термінів. Так, С. Булик-Верхола [1] характеризує музичні терміни, утворені способом вторинної номінації, описує процеси метафоризації та метонімізації, що спричинили появу нових музичних назв, розкриває особливості музичної термінології – залучення до музичної терміносистеми української мови народних назв, які утворені семан-

тичним способом. А. Мороз [12] розглядає явище метафори у фаховій мові торгівлі на прикладах німецької та української мов, пропонує функціональну характеристику, класифікацію та особливості цього явища. О. Кривець [9] розглядає метафору й метонімію як чинники творення й розвитку української технічної термінології, опрацьовує шари лексики, що є джерелами метафоризації й метонімізації, типи метафори, різновиди метонімічних конструкцій полісемії, напрямки семантичних трансформацій, установлює, що результатом метафоризації й метонімізації є полісемія на різних лексичних і термінологічних рівнях. Л. Гапонова [3] з'ясовує роль метафори у формуванні української криміналістичної термінології, досліджує метафору як чинник творення криміналістичних термінів. Г. Морозова [13] розглядає особливості вторинної номінації в термінології акушерства й гінекології, описує семантичні процеси, які вплинули на появу нових термінологічних одиниць, характеризує основні типи вторинної номінації як засобу відображення нових реалій, що виникають під час розвитку мікросистем. Ю. Грибнік [5] вивчає мовні явища метафори та метонімії як невід'ємні процеси творення та розвитку термінології геодезії та кадастру, визначає головні види й моделі метафоричних та метонімічних конструкцій, які є продуктивними у досліджуваній терміносистемі. Н. Лоскутова [11] аналізує процес семантичної деривації в кінематографічній терміносистемі французької та української мов, описує основні способи термінологізації загальноживаних лексичних одиниць, встановлює, що семантична деривація в кінематографічній терміносистемі досліджуваних мов є динамічним, продуктивним і природним способом термінотворення. І. Федькова [15] на основі хореографічних термінів здійснює характеристику метафоризації як джерела збагачення та поповнення термінологічної лексики. З. Куньч та Л. Харчук [10] здійснюють аналіз специфіки використання лексико-семантичного способу в термінотворенні на матеріалі сучасної української електроенергетичної термінології, виявляють основні тематичні групи електроенергетичних термінів, що утворилися лексико-семантичним способом, а також з'ясовують їхнє місце в терміносистемі та специфічні особливості їхнього функціонування в електроенергетичній галузі. Я. Каламбет та Ю. Приймак [6] з'ясовують, що лексико-семантичний спосіб термінотворення є найбільш продуктивним для термінів нафтогазової сфери, визначають принципи метафоричного перенесення в терміносистемах

англійської та української мов, зокрема на базі нафтогазової термінології виокремлюють тематичні групи метафор, роблять їхній семантичний аналіз, а також встановлюють найпродуктивніший спосіб, за допомогою якого утворені метафори у нафтогазовій сфері в англійській та українській мовах, розглядають властивості метафори в системі термінотворення нафтогазової галузі, а також описують джерела метафоризації. Г. Чорновол [18] досліджує мовне явище метафори, описує основні особливості метафоризації сучасних економічних термінів як невід'ємної частини розвитку терміносистеми, визначає головні види метафоричних перетворень, які використовують сучасні електронні засоби масового інформування.

Як бачимо, питання вивчення процесів семантичної деривації в різних терміносистемах не втрачає своєї актуальності в процесі необхідності впорядкування галузевих терміносистем як на словотворчому, так і на семантичному рівні. У зв'язку з цим вважаємо **актуальним** дослідження особливостей семантичної деривації, зокрема метафоричних процесів в терміносистемі природничомузейної справи.

Головною **метою статті** є дослідити питання метафоризації як способу вторинної номінації та інструменту для творення термінів української природничомузейної справи. Мета передбачає розв'язання таких **завдань**: окреслити основні тематичні групи термінів природничомузейної галузі, що утворилися лексико-семантичним способом, а також з'ясувати їхнє місце в терміносистемі та специфічні особливості їхнього функціонування в досліджуваній галузі.

Об'єктом дослідження є терміни природничомузейної справи в українській мові.

Предмет дослідження – особливості метафоризації термінів природничомузейної галузі.

Матеріалом дослідження послужила вибірка термінодиниць зі словника-довідника О. Климишина «Природнична музейна термінологія» (2003).

Виклад основного матеріалу. Одним із найпродуктивніших способів поповнення української терміносистеми природничомузейної справи є термінологізація загальноновживаних мовних одиниць, яка найчастіше ґрунтується на основі метафоричних перенесень. Метафоричні процеси ґрунтуються на подібності функцій, форми й розміру, якості й ознак, розташуванні частин цілого. Роль метафори полягає в тому, що вона надає терміну яскравої образності, яка дає можливість заглибитись у те чи те наукове поняття, окреслити

контури його семантики. За допомогою метафоричної номінації термінізують загальноновживані мовні одиниці літературної мови, пов'язані з життям та побутом людей. Ми підтримуємо думку вчених, що термінні назви, утворені лексико-семантичним способом, відрізняються від загальноновживаних мовних одиниць тим, що, зберігаючи риси конкретно-образного мислення, яке базується на зовнішній подібності предметів, явищ, наштовхують на дефініцію, на суть означуваного ним поняття й чітко показують місце в системі понять галузевої термінології [Цит. за: 4, с. 160].

Здатність метафори синтезувати конкретне й абстрактне, гіпотетичне й реальне, образно представляти як реальні відчутні об'єкти, так і невидимі робить її одним із найпопулярніших засобів номінації в галузі науки. Кожен науковий термін, сформований на основі метафори, є результатом концептуальної діяльності вчених, а сам механізм метафоризації є шляхом до пізнання нового, когнітивною основою для подальшої мовної репрезентації отриманих знань [16, с. 109].

Шар загальноновживаної лексики, одиниці якого внаслідок метафоризації отримали спеціальні значення в природничомузейній справі, представлені різноманітними назвами, що дає можливість виокремити 11 тематичних груп:

1) предмети побуту: *голки* (множина від голка – тонкий металевий стрижень із гострим кінцем і вушком, у яке вслююється нитка для шиття (СУМ, Т. 2, с. 108) / тверді, загострені на кінцях утвори у тварин, що зовні виступають над поверхнею тіла (Кл., с. 43); *гребені* (множина від гребінь – довгаста пластинка з зубцями (з одного чи двох боків) для розчісування або скріплення волосся і прикрашення жіночої зачіски (СУМ, Т. 2, с. 162) / позитивна форма мезорельєфу; різко окреслені виступи земної поверхні (Кл., с. 46); *губки* (зменшене до губи – кожна з двох шкірно-м'язових рухомих складок, що утворюють краї рота у людей і тварин (СУМ, Т. 2, с. 185) / тип первинних багатоклітинних двошарових тварин (Кл., с. 47); *дзеркальце* (зменшене до дзеркало – відшліфована поверхня, що відображає предмети, які перед нею знаходяться, а також спеціально виготовлений предмет з такою поверхнею (СУМ, Т. 2, с. 266) / 1) ділянка крила у деяких птахів, що виділяється забарвленням (інколи блискуча); 2) частина звукового апарату у самців деяких прямокрилих (коникових), що виконує роль підсилювача звуків (резонатора); 3) пластинки воску на стернітах черевця у робочих бджіл (Кл., с. 50); *замок* (пристрій для замикання дверей у при-

міщеннях, дверцят шафи, скринь, шухляд і т. ін. (СУМ, Т. 3, с. 218) / пристосування для з'єднання ступок черепашки двостулкових моллюсків (Кл., с. 71); *кладка* (дошка або колода, покладена через річку, струмок, болото для переходу (СУМ, Т. 4, с. 172) / сукупність яєць, які відкладають під час яйценародження в одній точці одночасно або за певний період на вузько обмеженій ділянці паразитичні черви, комахи, риби, земноводні, плазуни, птахи й однопрохідні ссавці (Кл., с. 87–88); *коробочка* (зменшене до коробка – невелике вмістище різної форми з картону, пластмаси, фанери тощо, звичайно з кришкою (СУМ, Т. 4, с. 294) / 1) сухий розкривний плід у подорожника, лілеї, гвоздики, тюльпана тощо; 2) у мохів К. – частина спорофіту, де дозрівають спори (Кл., с. 97); *кошик* (виріб, різний за формою та розміром, виплетений із лози, стебел рогозу, дранки тощо, який використовують у побуті для зберігання або перенесення чого-небудь (СУМ, Т. 4, с. 316) / суцвіття рослин, в якому поодинокі квітки розміщені на дуже розширеному кінці короткої осі (складноцвіті) (Кл., с. 98); *лава* (дошка (або кілька дощечок) на стояках (іноді – прикріплена до стіни), на яку сідають або кладуть, ставлять що-небудь; ослін (СУМ, Т. 4, с. 428) / розпечена або дуже в'язка переважно силікатна маса, що виливається на поверхню Землі з її надр під час виверження вулкану (Кл., с. 101);

2) предмети дитячого дозвілля: *кораблики* (множина до кораблик – човник із паперу, кори тощо (СУМ, Т. 4, с. 285) / те саме, що й Наутилоїдеї – підклас у класі головоногих моллюсків (Кл., с. 96); *лялечка* (зменшене до лялька – дитяча іграшка у вигляді фігурки людини (СУМ, Т. 4, с. 579) / одна із стадій розвитку комахи з повним метаморфозом; комаха на цій стадії здебільшого нерухома, не живиться, не виділяє екскрементів, але в ній відбувається складна внутрішня перебудова, внаслідок якої личинка комахи перетворюється на дорослу особину – імаго (Кл., с. 108); *маска* (заслона для обличчя людини у вигляді звірячої морди, спотвореного людського обличчя тощо (СУМ, Т. 4, с. 637) / хапальний апарат у личинок бабок і деяких жуків-стафілінів, що утворився з нижньої губи (Кл., с. 109);

3) частини будівель та їх елементів: *гарем* (жіноче приміщення у будинку багатих мусульман (СУМ, Т. 2, с. 31) / невелика стійка група полігамних морських ссавців у період розмноження (Кл., с. 37); *раковина* (керамічна або металева посудина під водопровідним краном (СУМ, Т. 8, с. 445) / частина зовнішнього вуха ссавців,

що виконує функції уловлювання звукової хвилі та захисту організму (Кл., с. 170); *тераса* (літня (неопалювана) прибудова до будинку, відкрита або застелена; веранда (СУМ, Т. 10, с. 83) / форма макрорельєфу, що має вигляд горизонтальної або ледь похилої поверхні у формі уступу вздовж схилу річкової долини, морського берега, озера, гір (Кл., с. 198);

4) частина тіла людини чи тварини: *веснянки* (дрібні жовтувато-бурі або коричнюваті пігментні плями на шкірі (перев. обличчя) деяких людей, що особливо помітними стають навесні; ластовиння (СУМ, Т. 1, с. 341) / ряд у підкласі крилатих комах (Кл., с. 28); *горби* (множина до горб – випуклість на спині, на грудях людини, що утворюється внаслідок викривлення хребта або грудної клітки (СУМ, Т. 2, с. 125) / позитивна форма макрорельєфу; підняття округлих обрисів, які не перевищують 200 м відносної висоти (Кл., с. 45); *грува* (довге волосся на шиї і хребті деяких тварин; про густе довге волосся людини (СУМ, Т. 2, с. 165) / позитивна форма мезорельєфу; те саме, що й Гряда (Кл., с. 46);

5) властивість та ознака: *вітальний* (який виражає вітання; привітальний (СУМ, Т. 1, с. 686) / життєвий; такий що має відношення до життєвих явищ (Кл., с. 33); *стерильність* (властивість і стан за значенням стерильний – у якому або на якому шляхом стерилізації знищені мікроорганізми (СУМ, Т. 9, с. 690) / нездатність організму утворювати життєздатні гамети (Кл., с. 190);

6) частина установи чи підприємства: *відділ* (установа, що самостійно відає певними питаннями, але входить до складу іншої, більшої установи (СУМ, Т. 1, с. 580) / 1) у ботаніці – таксон, що об'єднує споріднені класи рослин; 2) у стратиграфії – підрозділ загальної стратиграфічної шкали, який складає частину системи й об'єднує відклади, утворені протягом однієї епохи (Кл., с. 32);

7) технічне забезпечення: *антени* (множина до антена – провід або система проводів, що служить для випромінювання радіохвиль під час радіопередачі або для їх уловлювання під час радіоприймання (СУМ, Т. 1, с. 48) / парні членисті, різноманітні за формою й величиною придатки голови членистоногих (крім павукоподібних) (Кл., с. 11);

8) психічний стан: *депресія* (хворобливий стан приголомшеності, пригнічення, скорботи (СУМ, Т. 2, с. 245) / у геоморфології – пониження на земній поверхні будь-якого походження і форми (Кл., с. 52);

9) речовини: *емаль* (непрозора склоподібна маса, якою покривають металеві та керамічні предмети для оберігання їх від впливу кислот і лугів або для прикрашення (СУМ, Т. 2, с. 475) / поверхневі, надзвичайно щільні виділення епітеліальних клітин, що вкривають зубну коронку і плакоїдну луску риб (Кл., с. 64);

10) період року: *квартал* (четверта частина року (три місяці) (СУМ, Т. 4, с. 129) / одна з квадратних ділянок, на які поділено ліс (Кл., с. 85);

11) дії: *консервація* (дія за значенням консервувати – піддавати спеціальній обробці, створювати відповідні умови і т. ін., щоб запобігти псуванню, розкладу тощо / один з основних напрямів науково-фондової роботи. Полягає в застосуванні заходів, що спрямовані на максимально тривале збереження кожного природничомузейного предмета відповідно до його фізико-механічних і хімічних властивостей (Кл., с. 93–94).

За допомогою метафоричної номінації в українській терміносистемі природничомузейної справи такі терміноодиниці можуть бути як однокомпонентними, так і функціонувати в складі терміносполук. До складу терміносполук входить головний компонент (іменник) і залежний компонент (прикметник чи іменник у Р. в. однини). Метафоризатором у таких конструкціях є головний компонент, наприклад: *екологічна ніша* (ніша – западина або виступ у стіні (СУМ, Т. 5, с. 431) / сукупність усіх чинників середовища, в межах яких можливе існування виду в природі. Е. Н. характеризує не лише положення виду її просторі, але й його функціональну роль в угрупованні (наприклад, трофічний статус) та його положення відносно абіотичних умов існування (температури, вологості тощо) (Кл., с. 59); *екологічна піраміда* (піраміда – велика кам'яна споруда з чотирикутною основою і трикутними боковими поверхнями, які утворюють на вершині будівлі гострий кут, що служила гробницею фараонів у стародавньому Єгипті (СУМ, Т. 6, с. 538) / 1) співвідношення між продуцентами, консументами й редуцентами в екосистемі, що виражається в одиницях маси (піраміда біомас), числом особин (піраміда чисел) або одиницях енергії (піраміда енергій); 2) закономірне зменшення кількості осо-

бин (піраміда чисел), біомаси (піраміда біомаси) та енергії (піраміда енергії) у кожній наступній ланці ланцюгів живлення в екосистемі (Кл., с. 59); *морські огірки* (огірки – множина до огірок – овочева городня рослина родини гарбузових із сланим стеблом і невеликими довгастими плодами (СУМ, Т. 5, с. 614) / те саме, що й Голонтурії – клас тварин із підтипу ехінозої у типі голкошкірих (Кл., с. 120); *кора вивітрювання* (кора – верхня, здебільшого легко відокремлювана оболонка, що вкриває стебла, гілки, стовбури, коріння рослин (СУМ, Т. 4, с. 284) / поверхневий шар Землі, що утворився після розкладання гірських порід під дією абіотичних і біотичних чинників середовища (Кл., с. 96); *ланцюги живлення* (ланцюги – множина до ланцюг – ряд металевих кілець, послідовно з'єднаних одне з одним (СУМ, Т. 4, с. 446) / певна послідовність, яку створюють групи (види) організмів у системі передачі речовин і енергії, де кожна попередня ланка є їжею для наступної (Кл., с. 102); *пояс рослинності* (пояс – шкіряна, в'язана і т. ін. довга смуга для підперізування одягу в стані (СУМ, Т. 7, с. 495) / один із вертикальних поясів, який утворює певний тип рослинності (Кл., с. 158) тощо.

За морфологічним виявом у досліджуваній терміносистемі виявлено метафори іменникові (чоловічого роду – *відділ, гарем, замок, квартал, кошик*, жіночого роду – *грива, емаль, депресія, кладка, консервація, коробочка, лава, лялечка, маска, раковина, тераса*, середнього роду – *дзеркальце* та вжиті у формі множини – *антени, веснянки, голки, гребені, губки, кораблики*) та прикметникові (*вітальний*).

Висновки. Дослідження показало, що лексико-семантичний (семантичний) спосіб термінотворення активно виявляє себе в українській терміносистемі природничомузейної справи. Він полягає в термінологізації мовних одиниць загальноживаної лексики, які повністю втрачають зв'язок зі своїм первинним значенням, набуваючи якісно нового семантичного навантаження, або зберігають певний зв'язок із твірним елементом. Зауважимо, що такі терміноодиниці функціонують в досліджуваній терміносистемі і як окремі синтетичні терміноодиниці, і як складники терміносполук.

Список літератури:

1. Булик-Верхола С. Вторинна номінація як спосіб творення музичних термінів в українській мові. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : *Проблеми української термінології*. № 620. 2008. С. 62–65.
2. Вакарюк Л. О., Панцьо С. Є. Українська мова. Морфеміка і словотвір. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. 200 с.

3. Гапонова Л. Є. Роль метафори у формуванні української криміналістичної термінології. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2013. Вип. 9. С. 97–103.
4. Голубінка Н. І., Литвин О.Г., Голубінка Ю. І. Особливості творення термінів картографії. *Молодий вчений*. 2020. № 7 (83). С. 159–163.
5. Грибнік Ю. І. Процеси метафоризації та метонімізації у термінології геодезії і кадастру. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна*. 2014. Вип. 49. С. 311–313.
6. Каламбет Я. І., Приймак Ю. А. Метафоричне перенесення як спосіб термінотворення в нафтогазовій галузі (на матеріалі англійської та української мов). *Молодий вчений. Філологічні науки*. 2019. № 9(73). С. 175–178.
7. Климишин О. С. Природничка музейна термінологія : словник-довідник. Львів : Державний природознавчий музей НАН України, 2003. 244 с.
8. Ковалик І. І. Вчення про словотвір. Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1961. Вип. 2. 84 с.
9. Кринець О. Метафора й метонімія як чинники творення й розвитку української технічної термінології. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : Проблеми української термінології*. 2010. № 675. С. 23–27.
10. Куньч З. Й., Харчук Л. В. Особливості лексико-семантичного способу термінотворення (на матеріалі української електроенергетичної термінології). *Український смисл*. 2017. С. 141–150.
11. Лоскутова Н. М. Процес семантичної деривації в кінематографічній терміносистемі французької та української мов. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна*. 2014. Вип. 43. С. 164–167.
12. Мороз А. Явище метафори у фаховій мові торгівлі (на матеріалі німецької та української мов). *Наукові записки Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Філологічні науки*. 2009. Вип. 81 (1). С. 205–208.
13. Морозова Г. О. Вторинна номінація як спосіб творення термінів акушерства і гінекології. *Термінологічний вісник*. 2013. Вип. 2(2). С. 38–41.
14. Скирта А. А., Кузнецова І. В. Метафора як засіб утворення англійських юридичних термінів під час вторинної номінації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2019. № 40. Т. 2. С. 76–80.
15. Федькова І. А. Вторинна номінація як засіб поповнення української хореографічної лексики. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Філологічні науки*. 2014. Вип. 37. С. 244–247.
16. Харик О. В. Метафорична номінація в кардіологічній термінології. *Studia Linguistica*. 2017. Вип. 11. С. 106–117.
17. Цісар Н. З. Вторинна номінація в системі української медичної термінології : дис. ... канд. філол. наук :10.02.01 «Українська мова». Львів, 2009. 267 с.
18. Чорновол Г. Особливості метафоризації економічних термінів у сучасних масмедіях. *Проблеми української термінології : зб. наук. праць XVI міжнар. наук. конф.* (м. Львів, 1–3 жовт. 2020 р.). Львів, 2020. С. 137–141.

Fetsko I. M. METAPHORICAL TRANSFER AS A METHOD OF TERM CREATION IN THE NATURAL MUSEUM FIELD DURING THE SECONDARY NOMINATION

The article analyzes the terms of the natural museum case, which arose as a result of secondary nomination – the application of a unit available in the language to nomenclate a scientific concept. This oldest method of term formation is called semantic, lexical-semantic, as the semantics of the terminological units changes. The types of semantic derivation are characterized on the example of term units represented in O. Klymyshin's term reference dictionary “Natural Museum Terminology” (2003), which represents a defined branch of scientific knowledge. It was determined that the lexical-semantic method of term formation is one of the productive ones for the terms of the natural museum field. The principles of metaphorical transfer in the studied term system of the Ukrainian language were also determined. Metaphor belongs to the universals of natural languages and, in principle, cannot be excluded from terminology, which, despite the tendency to order and unequivocal individual elements of the term system, remains a product of the natural development of language. Metaphor terms are the result of an active representation of the surrounding reality, and the interaction of professional and daily knowledge. Metaphor plays a special role in the processes of scientific nomination. It not only names an object or phenomenon, but also helps to illuminate the unknown through the known. Thus, a metaphor is needed first of all to make an idea accessible to other people, to include an unfamiliar object in the process of thinking and cognition. The main thematic groups of the studied terms, which were formed in a lexical-semantic way, were identified, as well as their place in the term system and specific features of their functioning in the field of natural museums field were clarified. It has been proven that such terms appeared in the terminological system of the natural museum case as a result of the reinterpretation of commonly used language units. It was noted that metaphorized term units can be single-component and function as part of term compounds.

Key words: terminological system of natural museum case, lexical-semantic method, secondary nomination, metaphor.